

Lausunto Saaristomeren alueen hoito- ja käyttösuunnitelman sekä Saaristomeren kansallispuiston järjestyssäännön päivityksen ja uuden Seilin saariston luonnonsuojelualueelle annettavan järjestyssäännön luonnoksista

Rakennus- ja ympäristölautakunta 12.06.2024 § 92
430/11.02.05/2024

Valmistelija

Johtava ympäristönsuojelutarkastaja Päivi Paavilainen, puh. 040 627 7470
Matkailupäällikkö Benjamin Donner, puh. 040 483 8282
etunimi.sukunimi@parainen.fi

Metsähallituksen Luontopalvelut laatii uuden hoito- ja käyttösuunnitelman (HKS) Saaristomeren luonnon ja virkistyskäytön kannalta keskeisille alueille, jotka koostuvat kansallispuistoon, tiettyihin luonnonsuojelualueisiin, Natura 2000 -alueisiin ja yksityisiin suojelualueisiin kuuluvista kokonaisuuksista. Suunnitelma-alue sijaitsee Paraisten kaupungin sekä Kemiönsaaren ja Naantalintien kuntien alueilla. Lisäksi rajaukseen kuuluu valtion muuhun suojelutarkoituksiin varattuja kiinteistöjä sekä Saaristomeren kansallispuiston yhteistoiminta-alueen rajauksen sisäpuolella olevia, valtion hallinnoimia kiinteistöjä ja vesialueita Varsinais-Suomen maakunnassa.

Suunnittelualueeseen kuuluu 16 Natura 2000 -aluetta, jotka menevät osin päällekkäin valtion suojelualueiden kanssa. Lisäksi suunnitelma sisältää 125 yksityistä suojelualuetta (YSA) ja yhteisiä vesialueita, mutta niiden osalta suunnitelma ei ole velvoittava. Ne ovat yksityisen maanomistajan tai osakaskuntien ja kalastusalueiden hallinnassa. YSA-kohteiden maanomistajat antavat luvat luonnonhoito- ja ennallistamissuunnitelmien laadintaan ja toteuttamiseen omistamillaan mailla.

Suunnittelualan 186 426 hehtaarin pinta-alasta lähes 95 % on vesialuetta. Valtion alueista suojelualueet kattavat suunnittelualueesta reilun 31 %, suojeluun varatut alueet 32 % ja muut alueet vajaa 36 %. Yksityismaiden suojelukohteet käsittävät suunnittelualueesta 1 %. Alue on myös osa UNESCO:n kansainvälistä Ihminen ja biosfääri -ohjelmaa.

Valtion suojeluun varatuista alueista suunnittelualueeseen kuuluvat Seilin Kirkkoniemi, Gyltön linnakkeesta etelään ulottuva vesialue, Ejskär sekä Utön saaresta Kesnäs ja Ormskär. Suunnittelualan rajausta on tehty suojelualueilla esiintyvien luontotyyppien mukaan, jotka ovat alueelle tyyppillisiä ja joihin sovelletaan samoja hoidon ja käytön periaatteita.

Suunnitelman avulla sovitetaan yhteen ja ohjataan luonnonsuojelun, virkistyskäytön ja muun käytön tavoitteita ja tarpeita strategisella tasolla 10–15 vuoden ajanjaksolle. Keskeisiä tavoitteita ovat luontomatkailun ja virkistyskäytön kehittäminen kestäväällä tavalla alueen suojeluarvot huomioiden sekä tarvittavien suojelu-, hoito- ja ennallistamistoimien määrittely ja aikataulutus alueen luontoarvojen turvaamiseksi. Työtä on tehty osallistavan suunnittelun periaatteiden mukaisesti.

Lisäksi tavoitteena on tunnistaa ne käyttömuodot ja toiminnot, joilla voi olla kielteisiä vaikutuksia suunnittelualan keskeisiin suojelu- tai käyttöarvoihin. Ensimmäistä kertaa myös mereistä tietoa on saatavilla runsaasti suunnittelun tueksi, sillä suunnitelma tehdään osana EU-rahoitteista Rannikko-LIFE -hanketta.

Suunnittelualueen meriluontoa on kartoitettu viime vuosina hankkeen puitteissa varsin kattavasti.

Lausunnoista saadun palautteen perusteella Metsähallitus viimeistelee hoito- ja käyttösuunnitelman heti lausuntokierroksen jälkeen. Tämän jälkeen hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaa luonnonsuojelulain mukaisesti ympäristöministeriö, koska suunnitelma on käynnistetty edellisen luonnonsuojelulain vielä voimassa ollessa.

Linkit ruotsin- ja suomenkielisiin valmisteluaineistoihin:

[Skötsel- och användningsplan för Skärgårdshavet | Forststyrelsen \(metsa.fi\)](#)
[Saaristomeren hoidon ja käytön suunnittelu | Metsähallitus \(metsa.fi\)](#)

Liite

Lausuntopyyntö

Esittelijä

Johtava ympäristönsuojelutarkastaja Päivi Paavilainen, puh. 040 627 7470
etunimi.sukunimi@parainen.fi

Päätösehdotus

Rakennus- ja ympäristölautakunta päättää antaa asiassa seuraavan lausunnon:

Rakennus- ja ympäristölautakunta pitää hyvänä, että hoito- ja käyttösuunnitelmassa huomioidaan Saaristomeren eri ulottuvuudet, kuten saaristolaiskulttuuri, arvokkaat maisema-alueet, luonnon monimuotoisuus sisältäen pienipiirteisyyden ja alueen kalkkivaikutteisuuden, sekä monipuolinen rakennusperintö. Lausuntoaineisto on kattava ja valmistelussa on käsitelty perusteellisesti eri osa-alueita. Materiaalin ollessa laaja ja monitahoinen, on tarpeen huomioida eri osa-alueiden toimien yhteensopivuus kokonaisuuden kannalta.

Koska Saaristomeren on suosittu virkistys- ja matkailukohde (noin 75 000 kävijää kansallispuistossa vuonna 2019), on perusteltua tukea ja edelleen kehittää kestävä matkailun muotoja. Ihmisillä on halu säilyttää ja suojella sellaisia kohteita, jotka koetaan itselle tärkeiksi, ja siksi myös Saaristomeren ja saariston saavutettavuuteen tulee kiinnittää huomiota. Matkailu luo työtä ja elinkeinoja sekä osaltaan ylläpitää saaristolaiskulttuuria ja sen tunnettavuutta. Matkailijamäärien kasvaessa on perusteltua rajata hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisia suojelualueita, joihin ei kohdistu matkailun tuomaa painetta tai muutoin ihmislähtöistä häiriötä, ja joilla edistetään luonnon monimuotoisuuden sekä Saaristomeren tilan elpymistä. Tiedottaminen ja ymmärrettävät perustelut suojelualueiden mahdollisille käyttörajoituksille edesauttavat suojelutoimien hyväksyttävyyttä. Tämä on erityisesti huomioitava uusilla rajoitusalueilla sekä neuvoteltaessa yksityisten maanomistajien kanssa.

Virkistyksen ja retkeilyn mahdollistaminen ja siitä saariston asukkaille ja elinkeinoelämälle saatavat tulot ovat yksi kansallispuiston perustamisen peruspilareista. Kansallispuistossa on tärkeää, että Metsähallitus tukee saariston yrittäjiä ja heidän elinkeinonsa harjoittamista alueella.

On erittäin tärkeää, että olemassa olevien osoitettujen yöpymispaikkojen palvelutaso säilyy ja että sitä pitkällä aikavälillä lisätään, koska yöpymispaikkoihin kohdistuu tällä hetkellä liian kova kuormitus. Kansallispuiston erämaa-alueilla on jokaisenoikeuksien mukaisesti sallittava jokaisenoikeuksien mukainen yöpyminen, ja tämä on sisällytettävä kansallispuiston järjestyssääntöön. Se paitsi mahdollistaa laajamittaisemman, kestävä virkistyksen saaristossa, myös

vähentää niiden saarten pistekuormitusta, joilla yöpyminen on kansallispuiston järjestyssäännön mukaan nyt sallittua.

Utössä, joka on yksi harvoista saarista, joilla on sekä yhteysalusliikennettä että majoitus-, ravintola- ja kauppapalveluja, joiden olemassaoloa ja mahdollistamia työpaikkoja matkailijat tukevat, retkeilijöiden valtava kiinnostus vierailta saarella yhdistettynä lähestulkoon olemattomiin telttailumahdollisuuksiin saaren vaikeassa maastossa on haaste saariyhteisölle. Mahdollisuuksia osoitettuun telttailupaikkaan ja wc-fasiliteetteihin ei ole muualla kuin valtion maa-alueilla, ja Metsähallituksen tuleekin kohentaa asukkaiden tilannetta mahdollistamalla organisoitu ja riittävän laaja telttailualue Kesnäsin maastoon tai muulle sopivalle alueelle.

Saaristomeren hoito- ja käyttösuunnitelma kytkeytyy useisiin muihin suunnitelmiin ja ohjelmiin, kuten Marinin hallituksen vuonna 2021 käynnistämään ja Orpon hallituksen jatkamaan, valuma-alueen hajakuormituksen vähentämiseen pyrkivään Saaristomeren ohjelmaan, Suomen Merialuesuunnitelma 2030:een sekä Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavaan. On tärkeä varmistaa, että eri suunnitelmat ja niiden toimenpiteet tukevat toisiaan ja mahdollistavat sekä ainutlaatuisen saaristoluonnon biodiversiteetin turvaamisen että saariston kulttuuriperinnön ja kestävän matkailun yhdistämisen. Uutta kehitystä tuovat kiertotalouteen liittyvät hankkeet ja toimet, joiden avulla voidaan käyttää säästävästi luonnonvaroja herkässä ja helposti kuormittuvassa sekä logistisesti haastavasti saavutettavassa ympäristössä. Luontoa on tarpeen suojella ja perinteisiä saaristolaiselinkeinoja ja -yhteisöjä tukea myös erikseen niille osoitettujen alueiden ulkopuolella.

Talkootyön osuuden ylläpitäminen ja kasvattaminen perinnebiotooppien elinvoimaisuuden turvaamiseksi ja elinympäristöjen ennallistamiseksi on kannatettavaa jatkossakin. Hoito- ja käyttösuunnitelmia tulee tarvittaessa päivittää, erityisesti mikäli tutkimuksen myötä tietämys pinnanalaisen luonnon tilasta ja suojelu- tai hoitotarpeista päivittyy suunnitelmakauden aikana. Lisäksi kaikkien Saaristomeren alueella työskentelevien tahojen yhteistyötä öljyvahinkojen aiheuttamien riskien vähentämiseksi on perusteltua lisätä ja kehittää. Myös kunnilla on tahtotilaa tehdä yhteistyötä omien resurssiensa puitteissa eri Saaristomeren-toimijoiden kanssa, ja kuntien omien strategioiden sekä ilmasto- ja ympäristöohjelmien kautta tehdään Saaristomeren suojelua edistäviä toimia. Kunnat voivat tarvittaessa toimia myös yhteistyökumppanina Saaristomerta koskevassa tiedottamisessa.

Päätös

Keskustelun jälkeen esittelijä ehdotti lausuntoon seuraavaa lisäystä:

Saaristomeren hoidon ja käytön perusteena tulee hyödyntää Seilin ja Korpoströmin tutkimuslaitosten pitkiä merentutkimuksen aikasarjoja. Laidunnuksen merkitys perinnebiotoopeille, maisema-arvoille ja luonnon monimuotoisuudelle on tunnistettu tärkeäksi ja sen edellytykset tulee turvata ja laidunnusta jatkaa mahdollisimman laajasti saaristossa siihen soveltuvilla alueilla.

Esittelijän muutettu ehdotus hyväksyttiin.

Jakelu

Lausunto 30.6. mennessä kirjaamo@metsa.fi
Tiedoksi KH